

GRIMME, Hubert

(1864-1942)

Alman şarkiyatçısı.

24 Ocak 1864 tarihinde Paderborn'da doğdu. Babası, Münster Akademisi'nce kendisine ilk fahri doktora pâyesi verilen lise müdürü ve Saverland'ın mahalli şairi Friedrich W. Grimme'dir. Yüksek öğrenimini Münster'de bir sömestr okuduktan sonra Berlin'de Semistik, Germanistik ve klasik filoloji bölümlerinde tamamladı. Eduard Sachau'un yanında tamamladığı *Palmyra in muslimischer Zeit* adlı teziyle doktor unvanını kazandı (1886). Daha sonra Münster'de Almanca ve Latince okuttu. 1889 yılında doçent unvanı ile yeni kurulan Freiburg Üniversitesi Şarkiyat Bölümü'ne öğretim üyesi tayin edildi. Üç yıl sonra profesör, 1909'da da aynı üniversitenin rektörü oldu. Ertesi yıl Münster Üniversitesi'ne davet edilerek yeni kurulan şarkiyat bölümünün başına getirildi. Burada yaklaşık yirmi yıl öğretim üyeliği yaptıktan sonra 1929 yılında emekliye ayrıldı; 5 Eylül 1942'de öldü.

Doğu ülkelerini birçok defa ziyaret eden Grimme 1905 yılında Cezayir, Tunus ve Fas'ı dolaşmış, 1909'da uzunca bir süre Mısır ve Filistin'de bulunmuş, 1911'de tekrar Mısır'a ve Yunanistan üzerinden İstanbul'a gitmiş, 1927'de son defa Kahire ve Filistin'i ziyaret etmiştir.

Eserleri. Grimme, Kitâb-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim üzerindeki çalışmalarının yanında Süryânî ve İbrânî metrik sistemleriyle Filistin'de ve Güney, Kuzey Arabistan'da bulunan kitâbeler hakkında yaptığı incelemelerle tanınmıştır. Eserlerinden bazıları şunlardır. 1. *Mohammed I: Das Leben* (Münster 1892); *Mohammed II: Einleitung in den Koran, System der koranischen Theologie* (Münster 1895). I. ciltte Hz. Peygamber'in hayatını ve şahsiyetini, II. ciltte Kur'an-ı Kerim'in sistematizini konu edi-

nen Grimme bu eserde, araştırmacıların hadis külliyyatı ve siyer kitaplarında yer alan rivayetlerin sahih ve uydurma olanlarını tesbit hususunda sağlam bir yol bulamadıklarını, ayrıca bu kaynaklardaki haberlerde Mekke döneminin açık bir şekilde aksettirilmediğini ileri sürerek çalışmalarını çok zengin ve sağlam bir kaynak kabul ettiği Kur'an'a dayandırdığını söyler. Bu çalışmasında kabul edilmesi mümkün olmayan tuhaf bir iddia ile ortaya çıkmıştır. Bu iddiaya göre ilk ve orijinal şekliyle İslâmiyet, bir din olmaktan çok o günkü topluma hâkim olan sosyal bozuklukların düzeltilmesini ve bilhassa zenginlerle fakirler arasındaki farklılıkların giderilmesini hedef alan ve bunun için de fakirlere yardım edilmesini bir vacibe olarak emreden sosyal bir harekettir. Ayrıca Hz. Muhammed'in başlangıçta yeni bir din tebliğcisi kişiliğiyle ortaya çıkmadığını ve insanları sosyalizme çağırdığını iddia etmiştir. Peygamber'i sosyalist bir reformcu gibi gösteren bu iddia Batılılar arasında dahi kabul görmemiş, meselâ Hollandalı müsteşrik C. Snouck-Hurgronje yazdığı uzun bir makalede Resûl-i Ekrem'i bir sosyalist davetçi gibi göstermenin doğru olmadığını belirtmiştir. 2. *Mohammed. Die weltgeschichtliche Bedeutung Arabiens* (München 1904). 3. *Der Koran* (Paderborn 1923). Kur'an-ı Kerim'in Almanca tercümesidir (eser ve makalelerinin bir listesi için bk. Taeschner, s. 386-392).

BİBLİYOGRAFYA:

J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 317; Necib el-Akiki, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, II, 414; C. Snouck-Hurgronje, "Une nouvelle biographie de Mohammed (H. Grimme, Mohammed)", *Revue de l'histoire des religions*, sy. 30, Paris 1894, s. 48-70, 149-178; F. Taeschner, "Hubert Grimme", *ZDMG*, sy. 96 (1942), s. 381-392; Muhammed Kâmil İlyâz, "Şafâhât min târihi'l-istişrâk", *MMLADm.*, XLIV/4 (1979), s. 793-794.

 MUSTAFA FAYDA
GROHMANN, Adolf

(1887-1977)

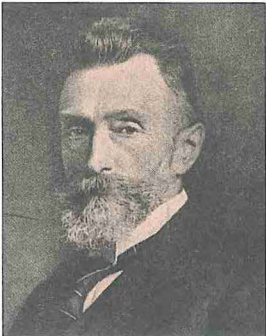
Arapça papirüsler üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Avusturyalı semitist.

1 Mart 1887'de Avusturya'nın Graz şehrinde doğdu ve o tarihte Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun bir şehri olan Prag'da yetişti. Yüksek tahsilini Viyana Üniversitesi'nde Sâmî diller ve Eski Mısır dili üzerinde yaptı. Hocaları arasında, sonraki araştırmalarında da ge-

niş ölçüde etkileri hissedilen David Heinrich von Müller ve Josef Ritter von Karabacek gibi tanınmış bilginlerin özel bir yeri vardır. Çalışmalarında önce Habeş diline ve Güney Arabistan yazıtlarına yönelmiş de ilmî faaliyetlerinin asıl ağırlığını Arapça papirüs araştırmaları oluşturmuştur.

Viyana'da doktorasını verdikten sonra Filistin ve Mısır'a bir seyahat yaptı. Doçent olmasının (1915) ardından Viyana Kraliyet Kütüphanesi'ndeki Arşidük Rainer papirüs koleksiyonunu düzenleyip işlemekle görevlendirildi. 1921'de Prag'daki Alman Üniversitesi'nde Sâmî diller profesörlüğüne tayin edildi ve 1945 yılına kadar burada kaldı. Daha sonra Innsbruck'a yerleşti; 1949-1956 yılları arasında İslâm tarihi ve arkeolojisi profesörü olarak Kahire'de çalıştıktan sonra yurduna dönüp hayatının geri kalan yıllarını burada geçirdi. 1937'de Avusturya İlimler Akademisi'ne, 1956'da Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye'ye üye olan Grohmann 21 Eylül 1977 tarihinde öldü. Yetmiş yaşına basması münasebetiyle yapılan kutlama töreni için meslektaşı Albert Dietrich'in hazırladığı konuşma metnine eklenen bibliyografyasında, 1957 yılına kadar yazdığı eser ve araştırmalarının sayısının kırkın üzerinde olduğu görülmektedir. Daha sonraki yıllarda da çalışmalarını sürdürerek kendi alanında çok takdir toplayan eserlerini arttırmaya devam etmiştir.

Eserleri. Grohmann'ın eserlerinin çoğu Arapça papirüsler üzerinedir. Kahire'de profesörlük yapmasının asıl sebebi, bu tür yazılı belgelerin hemen hepsi Mısır'da bulunduğu buradaki zengin kaynakları yerinde inceleyebilmektir. Kahire'deki koleksiyonlardan başka Viyana, Berlin, Heidelberg, Prag ve Milano'da bulunan papirüslerden de örnekler yayımlamış ve bu yayınların başına metinlerin genişçe özetlerini ve hazırladığı giriş mahiyetindeki incelemeleri de eklemiştir. Bu konudaki eserlerinden ikisi özellikle anılmaya değer; bunlardan biri, Dârü'l-kütübi'l-Misriyye'deki papirüslerin neşri olan ve büyük boy bes cilt tutan *Arabic Papyri in the Egyptian Library* (Kahire 1934-1955), diğeri ise papiroloji ilmine giriş mahiyetindeki *Einführung und Chrestomathie zur arabischen Papyruskunde*'dir (Prag 1955). İkinci eser, vaktiyle Mitteis ve Wilcken'in Grekçe papirüsler için yazdıkları "Papirolojinin Esasları ve Seçmeler" adlı çok önemli kitap kadar değerli sayılmaktadır. Bertold Spuler idaresinde Leiden'de ge-

Hubert Grimme